

Asia: VN/2215/2025

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomionne vaikutusten arvioinnista?

Olemme kiitollisia siitä, että ammattikorkeakoulut on esityksessä jätetty ostolaskutietojen toimittamisveloitteen ulkopuolelle. Katsomme kuitenkin, että erityisesti pienet toimijat, joita suuri osa esimerkiksi ammattikorkeakouluista on, tulisi jättää myös muiden hankintatietovarantoon toimitettavien tietojen toimittamisvelvollisuuden ulkopuolelle. On selvää, että velvollisuus tulisi lisäämään hallinnollisia tehtäviä ja kustannuksia, mukaan lukien järjestelmäkustannukset, ja tulevat vaikuttamaan yksiköiden kykyyn toteuttaa perustehtävänsä laadukkaasti. On kyseenalaista, tuottaako pienten toimijoiden kautta hankintatietovarantoon kerätty tieto vastaavia, esityksellä tavoiteltuja hyötyjä.

2. Huomionne ehdotetusta hankintatietovarantolaista ja sen perusteluista?

Lakiehdotuksella tavoitellaan tehokkuutta ja kustannussäästöjä, mutta erityisesti pienille toimijoille ehdotus omalta osaltaan lisää tehottomuutta, koska se lisää hallinnollisen työn määrää. Tätä kautta se lisää myös kustannuksia. Esimerkiksi pienessä kunnassa tai muussa pienessä julkisessa hankintayksikössä hankintojen hoitamisesta voi vastata ehkä vain yksi, mahdollisesti osa-aikainen henkilö. Hallinnollisen työn määrän lisääminen aiheuttaa merkittäviä haasteita tilanteessa, jossa hankintoja hoitavat henkilöt ovat jo entuudestaankin hyvin kuormitettuja. Ehdotuksella tavoitellaan avoimuutta ja sitä kautta kilpailun lisäämistä. Tämä lähtökohtana ikävällä tavalla osoittaa epäluottamusta julkisia hankintayksiköitä kohtaan, jotka jo nyt ovat hyvin työllistettyjä siinä, että tekevät hankinnat hankintalain mukaisesti.

Ehdotuksessa sivuutetaan se näkökulma, että myös julkisten hankintayksiköiden omassa intressissä on tehdä hankinnat mahdollisimman kokonaistaloudellisesti edullisella tavalla. Suomen julkinen talous on ollut jo pidempään kovien säästöpainneiden alla, mistä julkiset hankintayksiköt ovat hyvin tietoisia. Esimerkiksi ammattikorkeakoulujen rahoitus on pienentynyt viimeisen yli kymmenen vuoden aikana merkittävästi. Ammattikorkeakoulujen valtionrahoitus perustuu 95 %:sti tulostittareihin, joista suurimman osan muodostaa suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen määrä. Esimerkiksi tämä niin sanottu tutkintoraha on inflaatiokorjattuna noin puolittunut viimeisen

kymmenen vuoden aikana. Tästä näkökulmasta on selvää, että jokaisen julkisen hankintayksikön omassa intressissä on tehdä julkiset hankinnat mahdollisimman kokonaistaloudellisesti edullisella tavalla, jotta ne voivat edelleen huolehtia laadukkaasti varsinaisesta perustehtävästään. Olisi vastoin julkisten hankintayksiköiden omia intressejä hoitaa kilpailutukset siten, että hankinnalla ei pyritäisi saamaan hankittua hinnan ja laadun osalta parasta mahdollista ratkaisua. Hankintalain lisäksi julkiset hankintayksiköt noudattavat pienhankinnoissa sisäisiä hankintaohjeitaan, jotka perustuvat hankintalain periaatteille.

Se, että hankintojen tietovarannon tietopohjan avulla voidaan arvioida esimerkiksi kilpailutustapojen vaikutuksia, ekologisten tavoitteiden toteutumista ja eri palvelutuotantotapojen kustannustehokkuutta ja että tavoitteena on lisätä ymmärrystä hankintojen vaikutuksista muun muassa kansalaisten hyvinvointiin, hallinnon taloudelliseen kestävyys ja ympäristöön, ovat sinänsä kyllä tavoittelemisen arvoisia. Erityisesti pienille julkisille hankintayksiköille hyödyt ovat kuitenkin hyvin välillisiä ja keinot tavoitteeseen pääsemiseksi näyttävät vaativan kohtuuttomia panostuksia hallinnollisen työn määrän lisääntymisen ja järjestelmäkustannusten kautta.

3. Huomionne ehdotetuista muutoksista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin sekä edellä mainittujen lakien perusteluista?

-

4. Huomionne ehdotetuista muutoksista Valtiokonttorista annettuun lakiin ja niiden perusteluista?

-

5. Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?

Henkilötietojen käsittelyä koskeva kohta esityksessä on niukka eikä siinä esitetä varsinaista säilytysaikaa. Lakiesitystekstistä selviää, että säilytysaika olisi peräti kymmenen vuotta, mitä ei kuitenkaan perustella millään seikalla. Esitetyn lakitekstin mukaan ”Henkilötiedot voidaan kuitenkin säilyttää tätä pidemmän ajan, jos se on välttämätöntä lakiin perustuvan tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan asian takia”. Koska henkilötietojen käsittelyä muutoinkin perustellaan lakisääteisellä tehtävällä, kohta jättää avoimeksi, voidaanko henkilötietoja säilyttää tietovarannossa lopulta määräämättömän ajan. Esityksestä ei myöskään käy ilmi, millä tavalla asiakirjoissa olevat henkilötiedot poistetaan 10 vuoden jälkeen vai tarkoittaako henkilötiedon poistaminen kyseisen asiakirjan poistamista, jolloin siihen sisältyvä muu informaatio poistuu samalla.

Säilä-Jokinen Johanna
Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy